

De missie:

Sport voor mensen met een handicap vanzelfsprekend in 2030

Historisch perspectief en conceptstrategie

Sport voor mensen met een handicap in Nederland heeft de afgelopen decennia aanzienlijke kwalitatieve vooruitgang geboekt, mede dankzij een groeiend bewustzijn over inclusiviteit en gelijke kansen voor mensen met een handicap. Bij duizenden sportclubs, ondernemers en in de openbare ruimte wordt gesport door mensen met een handicap. De Paralympische Spelen zijn een wezenlijk onderdeel van deze ontwikkeling, doordat sporters met een handicap zich op dit wereldpodium kunnen profileren met glanzende medailles en inspirerende persoonlijke verhalen. Desondanks zijn er nog altijd uitdagingen op het gebied van participatiecijfers (deze zijn gelijk gebleven), financiering (is niet structureel) en randvoorwaarden (zijn niet altijd goed geregeld) die onze aandacht en inzet vragen, met als doel het sportplezier voor mensen met een handicap te vergroten. We richten ons op inwoners van Nederland met een motorische, visuele, auditieve en/of verstandelijke handicap.

Historisch perspectief

Om vooruit te kunnen kijken is het belangrijk om te begrijpen waar we vandaan komen. Onderzoek van Van Lindert & De Jonge (2022) laat zien dat er al een aantal decennia wordt gewerkt aan het stimuleren van sport voor mensen met een handicap. In 1974 was er voor het eerst beleid waarin sport voor mensen met een handicap expliciet benoemd werd. In de beginjaren 2000 zien we voor het eerst steviger afspraken. Er worden resultaten geboekt door de organisatorische integratie. Dit leidt in 2008 tot het overdragen van gehandicaptensport en Paralympische sport als regulier onderdeel van sportbonden en NOC*NSF. Ook het programma 'Zo kan het ook!' (gericht op mensen met een verstandelijke handicap in woonvoorzieningen), het programma Special Heroes (sportstimulering in het speciaal onderwijs), Uitdagend Sportaanbod (versterken van het aanbod bij sportaanbieders), het Programma Revalidatie Sport en Bewegen (sport in en na revalidatie als middel), Grenzeloos actief (landelijk dekkende structuur van regionale samenwerkingsverbanden, het versterken van het aanbod en extra inzet van buurtsportcoaches) hebben getracht de weg te plaveien naar meer sportplezier voor mensen met een handicap.

Recenter heeft Sportakkoord I opgeleverd dat de alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' een aanjagende rol heeft gehad in de bewustwording (campagnematig), het versterken van het sportaanbod (via microbudgetten en services) en het specifiek ondersteunen van gehandicaptensporttrajecten (denk aan Uniek Sporten, de aanpak van

MEE NL, de aanpak van Ongehoord Sportief & Zichtbaar Sportief en buurtsportcoaches). In Sportakkoord I is de verschuiving gemaakt naar het belang van brede inclusie en intersectionaliteit in de sport.

De organisatorische integratie heeft in beginsel bijgedragen aan de ontwikkeling van de paralympische topsport. Met Londen 2012 als absolute doorbraak, waarbij de Paralympische Spelen voor het eerst een professioneel karakter kenden en de paralympiërs als topsporters werden neergezet, de media-aandacht groter was en de bezoekersaantallen grote hoogte bereikten. De daaropvolgende Paralympische Winterspelen en Zomerspelen zetten deze trend door en inmiddels is de paralympische topsport niet meer weg te denken uit het Nederlandse topsportlandschap.

Waar staan we nu?

Sportakkoord II en het strategische kader topsport 2025 bouwen voort op de lijn van de afgelopen jaren. Het huidige beleid roept, naast inzet op brede inclusie, ook op tot specifieke aandacht voor het versterken van een integrale gehandicaptensportaanpak van beginnende jeugd, tot aan zij-instromer en paralympisch sporter. Een belangrijk gegeven hierbij is dat er in Nederland een grote diversiteit aan organisaties is ontstaan die zich inzet voor sport voor mensen met een handicap. Dit kan organisatorisch gezien worden als een enorm netwerk met allerlei kruispunten en vertakkingen met verschillende rollen en opdrachten (Van Lindert & De Jonge, 2022), waarbij vragen te stellen zijn over de doelmatigheid en doeltreffendheid van al het werk dat wordt geleverd.

We constateren dat de huidige sportdeelnamecijfers gelijk blijft. Wekelijkse sport- en beweegdeelname is één van de ‘kernindicatoren sport en bewegen’, die in 2014 door de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn benoemd om de stand van zaken op dit terrein duurzaam in de tijd te kunnen volgen.

De sportdeelname van mensen met een beperking en/of chronische aandoening blijft achter (Whitepaper Sport en bewegen door mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, 2023). Het percentage wekelijkse sporters van 12 jaar en ouder met een lichamelijke beperking (motorisch, auditief of visueel) en/of een langdurige aandoening was in 2021 20% tot 49% lager dan onder mensen zonder aandoening of beperking. Mensen met zowel een lichamelijke beperking als een langdurige aandoening sportten wekelijks het minst vaak (20%). Dit komt overeen met de cijfers uit eerdere jaren. Gedifferentieerd naar de aard van de beperking zien we de volgende deelnamecijfers.

Percentage mensen met of zonder beperking (12 jaar en ouder) dat in 2021 minstens één keer per week sportte (afgerond):

- Geen beperking: 60%
- Verstandelijke beperking: 40%
- Visuele beperking: 30%
- Auditieve beperking: 21%
- Motorische beperking: 17%

Aanvullend blijkt uit de Fonds Gehandicaptensport Sportdeelname Index (NOC*NSF, 2023) dat met name het gezin, de buurt en de context waarin je opgroeit, woont of revalideert maakt of je wel of niet sport of sportief beweegt, dit in samenhang met opleiding, inkomen en de ernst van de handicap. We zien dat de sportdeelname bij de jeugd flink achterblijft, evenals de instroom van volwassenen. Vooral wandelen, fitness en zwemsport zijn populaire sporten. Belangrijke factoren om te gaan en blijven sporten zijn: goede en deskundige trainers-coaches en instructeurs, en passende hulpmiddelen (bijvoorbeeld prothese, rolstoel). Ook zien we dat de maatschappelijke waarde van paralympische sport nog te weinig wordt benut als platform voor zichtbaarheid en bereik. Tegelijkertijd constateren we een afname in de instroom van nieuwe talentvolle sporters met diverse achtergronden en de mate van de handicap in opleidings- en topsportprogramma's van sportbonden. Ook de professionaliteit van nationale en internationale classificaties (sportcompetitiesysteem), de teamsportcompetities en het verkrijgen van hoogwaardige sporthulpmiddelen kan beter.

We ontwikkelen door

Sinds 2016 is het VN-verdrag Handicap in Nederland geratificeerd. Het doel van dit verdrag is dat de positie van mensen met een handicap verbetert. Het VN-verdrag en de input van belangrijke stakeholders, Sportakkoord II, het advies van de NL Sportraad, de nota gehandicaptensport, en de organisatorische integratie van NOC*NSF en de sportbonden is aanleiding om samen een gezamenlijke strategie en missie door te ontwikkelen.

Dat betekent dat we met elkaar een aantal vervolgstappen hebben te zetten om sporten met een handicap in 2030 vanzelfsprekend te maken.

De missie: sporten voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030!

Van beginnende jeugd, tot zij-instromer en paralympisch topsporter.

De missie 2030 staat al een paar jaar vast. Deze komt voort uit een roep uit de praktijk en de politiek en zal de komende jaren gemonitord worden.

Hoe denken we deze missie te bereiken?

Als we niets veranderen, dan blijft het sportplezier en de sportdeelname van mensen met een handicap hoogstwaarschijnlijk hetzelfde. Willen we een trendbreuk veroorzaken dan vraagt dit aandacht en inzet van alle partners in de sport om sport voor mensen met een handicap van meer en grotere maatschappelijke waarde te laten zijn. Om het echt voor iedereen een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven te laten zijn. En te zorgen dat iedereen met een handicap meer fysieke, mentale en sociale gezondheid ervaart. We geven iedereen in Nederland de kans om zonder belemmering te sporten, te excelleren in sport en te genieten van sport. We inspireren zoveel mogelijk mensen met een handicap met de kracht van sport. Om sport vanzelfsprekend te maken in het leven van mensen met een handicap stellen we een holistische aanpak voor, waarbij de behoefte en wensen van mensen met een handicap altijd centraal staan. “Niet over ons, zonder ons” dient als belangrijk uitgangspunt voor het behalen van de missie. Hiervoor zijn voorlopig 8 pijlers geformuleerd waar de focus op moet komen te liggen.

1. Meer aandacht voor jeugdsport met een handicap

We dienen in te zoomen op wat jeugd met een handicap nodig heeft om met veel sportplezier te kunnen sporten. Hoe kunnen we zorgen dat alle jeugd toegang heeft tot

een passende sportplek, waarin een perfecte match wordt gemaakt tussen het aanbod, de behoefte, begeleiding en belevingswereld van de jeugd? Welke trainer-coach of instructeur wil nu niet het beste uit de jeugd halen? En dit zowel op technisch als op persoonlijk vlak. Hoe kunnen we trainer-coaches en instructeurs handvatten bieden om het maximale uit zichzelf te halen en een leven lang te blijven ontwikkelen? En hoe zorgen we dat buurtsportcoaches en regionale consultants aan de juiste knoppen draaien om meer bekwame trainer-coaches voor de groepen te krijgen en hoe zorgen zij dat er een juiste match plaatsvindt tussen de behoefte van jeugd en het beschikbare aanbod? Wat is er nodig om aanbod in lage SEP-wijken te verbeteren en de jeugdcompetities te laten aansluiten op hun wensen en behoeften? Welke rol kunnen hotspots/omnisportclubs spelen? En hoe kunnen we ons in de zwemsport richten op sportaanbieders en zwemvaardigheidstrainingen voor jeugd met een handicap?

2. Talentvolle sporters krijgen volop kans

We constateren dat de instroom van talentvolle sporters in opleidings- en topsportprogramma's van paralympische sportbonden onder druk staat. Hoe kunnen we sportbonden stimuleren in het aanstellen van talentcoaches? Welke strategieën hebben we nodig om meer instroom te krijgen in bijvoorbeeld de Paralympische Talentdagen, Olympic Moves en lokale multisportdagen? Hoe inspireren we met talentstages de volgende generatie aan de Paralympische Spelen? Hoe ziet de komende jaren de ontwikkellijn eruit van beginnende talentvolle sporter met ambitie om deel te nemen aan de Paralympische Spelen of op andere para-topsportniveau?

3. Stimuleren van starten, blijven en opnieuw leren sporten en sportief bewegen

De sportdeelname van mensen met een handicap ligt gemiddeld een stuk lager dan de sportdeelname van mensen zonder handicap. Hoe faciliteren we een leven lang sportplezier voor alle leeftijden door het ontwikkelen van passend aanbod bij sportaanbieders? En hoe bereiken we de persoon met een handicap die nu nog niet aan het sporten of sportief bewegen is? En hoe zorgen we dat buurtsportcoaches en regionale consultants aan de juiste knoppen draaien om meer bekwame trainer-coaches voor de groepen te krijgen en hoe zorgen zij dat er een juiste match plaatsvindt tussen de behoefte van mensen met een handicap en het beschikbare aanbod? Wat is ervoor nodig om iemand met een niet-aangeboren handicap (weer) aan het sporten te krijgen? Hoe kunnen we door en met mensen met een handicap nieuwe innovatieve omnisportclubs maken? Hoe zorgen we dat trainer-coaches en instructeurs

de juiste handvatten hebben om volwassenen maximaal sportplezier te laten ervaren?

4. Innovatie van de Paralympische topsport en sport voor mensen met een handicap vanuit de integrale strategie op topsport

Met innovaties, verhalen en prestaties in de Paralympische topsport willen we zoveel mogelijk Nederlanders inspireren met de kracht en maatschappelijke waarde van topsport. Met aandacht voor de unieke eigenschappen van de sporter met een handicap. Hoe kunnen we vanuit de integrale strategie op topsport zorgen voor het maximaal renderen van de maatschappelijke waarde van sport? Hoe kunnen technologische ondersteuning, kennis en de juiste sportspecifieke materialen zorgen voor een nieuwe norm? Hoe kan Paralympic Science Support NL nog beter ingezet worden om zowel top- als breedtesport te ondersteunen? Wat wordt de nieuwe norm voor de toekomst van de paralympische sport en welke impact heeft dit zowel op de sport voor mensen met een handicap als topsport?

5. Professionaliseren van classificatie

De basis voor competitie en topsport is dat het eerlijk en objectief wordt georganiseerd. Dit betekent voor de paralympische sport dat Nederland een leidende rol pakt als aanjager en regisseur om de verdere professionalisering van classificatie in gang te zetten. Hoe kunnen we hier door middel van investeringen in objectieve meetapparatuur, het opleiden van nationale classifiers en het laten uitvoeren van de classificatie door een internationaal onafhankelijk classificatie instituut een goede bijdrage aan leveren? Welke slag moeten we maken om classificatie te professionaliseren, zowel op inhoud als de communicatie richting de sporter? Dit komt op de lange termijn ten goede aan de eerlijkheid, de competitiviteit, de aandacht en begrijpelijkheid, instroom van nieuwe sporters, kwaliteit van topsportprogramma's en positionering ten opzichte van de gehele sport in Nederland.

6. Regelen van de randvoorwaarden waaronder vervoer, hulpmiddelen en sportinfrastructuur (o.a. toegankelijkheid accommodaties) voor alle sporters met een handicap

Meedoen aan en plezier in sport is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Hierdoor sport een deel van de Nederlanders weinig of niet. Zowel landelijk als lokaal bestaan verschillende regelingen die praktische of financiële drempels kunnen wegnemen. Vervoer, gebrek aan sporthulpmiddelen en het niet toegankelijk zijn van accommodaties worden vaak aangegeven als redenen waarom mensen met een handicap minder sporten en

bewegen. Er zijn verschillende ontwikkelingen en trajecten gaande om de toegang tot sporten te vergroten. Op welke manier zorgen we dat de digitale toegankelijkheid van deze voorzieningen optimaal is voor mensen met een handicap? Hoe zorgen we ervoor dat met deze inzet de sport toegankelijker wordt voor mensen met een handicap die willen sporten?

7. Het netwerk gehandicaptensport wordt versterkt

Een belangrijk gegeven is dat er in Nederland een grote diversiteit aan organisaties is ontstaan die zich inzet om sport voor mensen met een handicap. Zo zijn onder andere sportbonden, gemeenten, sportbedrijven, stichtingen, kennisorganisaties, maatschappelijke en ondernemende sportorganisaties, revalidatiecentra en zorginstellingen bezig vanuit dezelfde overtuiging dat sport voor mensen met een handicap vanzelfsprekend zou moeten zijn. Het sport- en beweeglandschap voor mensen met een handicap kan organisatorisch gezien worden als een enorm netwerk met allerlei kruispunten en vertakkingen met verschillende rollen en opdrachten, waarbij vragen te stellen zijn over de doelmatigheid en doeltreffendheid van al het werk dat wordt geleverd. Door verschillende actoren wordt ervaren dat het landschap versnipperd is. Hoe gaan we deze versnippering tegen, maar benutten we wel de kennis en expertise?

8. De missie wordt proactief uitgedragen zowel nationaal als internationaal (communicatie)

De volledige potentie van de sport voor mensen met een handicap en paralympische sport wordt nationaal en internationaal nog onvoldoende benut. Hoe gaan wij hierin een actieve rol nemen om dit te versnellen vanuit een positieve, transparante en coöperatieve opstelling? Hoe nemen we de verantwoordelijkheid om zowel in Nederland als internationaal onze kennis te delen? Op welke manier vragen we partijen in Nederland om zich achter de missie te scharen en deze uit te dragen? En hoe kunnen we op internationaal niveau bijdragen aan de wereldwijde uitdaging om sporten voor mensen met een handicap vanzelfsprekend te maken? Hoe kunnen we nationaal en internationaal proactief de missie uitdragen? En hoe maken we de vertaling van de visie op jeugdsport naar een visie op jeugdsporters met een handicap? Op welke manier gaan we voor internationale versteviging door het bezetten van meer posities?

Bronvermelding

- [Bundeling van kennis in 'The Palgrave Handbook of Disability Sport in Europe](#)
- [Onderzoek Mulier Instituut - Inclusief sporten en bewegen voor mensen met een beperking](#)
- [Whitepaper Kenniscentrum Sport en en Bewegen - Sport en bewegen door mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking.](#)
- [Het VN-verdrag](#)
- [Het Sportakkoord II](#)
- [Het advies van de NL Sportraad](#)
- [De nota gehandicaptensport](#)
- [De organisatorische integratie van NOC*NSF en de sportbonden.](#)